

”Çocuk savcılıkları üzerine Uluslararası bir değerlendirme” *

Dr.Ursina Weidkuhn Uluslararası Danışman, Eski Çocuk Hakimi ve Savcısı, İsviçre

Profesör, bu takdim için teşekkür ederim (ayrıca UNICEF ve Türkiye Cumhuriyetine de aynı şekilde teşekkür ederim). Juvenil adalet sistemleri hakkında sizinle birtakım düşünceler paylaşmak bir onur ve zevktir.

Ben çocuk savcılık büroları hakkında konuşacağım. Profesörün halihazırda dediği gibi, juvenil adalet sisteminin anlamı yetişkin sisteminden farklı bir sistemler aramaktır, biz yasayla çatışmaya düşen ergenler (juveniles) için nasıl başedebileceğimize (dair) spesifik sistemler arıyoruz.. Bunun anlamı özel hukuktur (halihazırda bir hukuk olarak yasallaştırdığımız), süreçler, kurumlar, cezaevleri; fakat aynı zamanda, benim düşüncem, özel çocuk savcılığı büroları. Mektuba ilişkin, UNICEF için halihazırda yazıyor olduğum bir rapordan size dünyanın farklı alanlarından bazı örnekler ve fikirler sunacağım.

Şu an için rapor henüz bitirilmiş değil ve taslakta birçok zorluklar vardır, çünkü eğer juvenil adaleti ilgisiyle literatüre bakarsak, yaş sorunundan dolayı, farklı yollarla izin verilmesinden dolayı ya da arabuluculuk prosedüründen dolayı birçok materyal bulacağız; fakat çocuk savcılığı ofisleri hakkında neredeyse hiç bir şey bulamadık. Dolayısı ile gerçekten çok zorlu araştırmalıyım. Elde ettiğim birkaç bulgudan biri Avrupa Konseyinin bir dokümanıydı o (Konsey) öyle görünüyor ki farklı ülkelerdeki uygulamaların derlemesi üzerinde çalışıyordu. Dahası Almanya'yı ve Hollanda'yı ziyaret ettim ve çeşitli savcılarla, hakimlerle, infaz otoriteleri ile konuşarak daha fazla bulgu elde etmeyi denedim; ve Alman meslektaşlarım da bugün buradalar, hoş geldiniz.

İzninizle Avrupa Konseyinin 2010'daki ifadesi ile başlayayım: “Bugün, juvenil savcılıklarının işlevi dava ve ilerlemeler, diğer etkinliklerle başatme örneğin şehir ve sosyal gruplar, okul ve cemiyetin kendisi juvenil suçluluğunu önlemedir. Bu normalde yetişkin yargılamasında bulamadığımız bir bileşendir. Özellikle ilginçtir: Burada savcılık bağlamındaki müdahale hakkında konuşuyoruz ki bu normalde tamamlanmamıştır. 'Geniş bir bakışın' başka bir yolla çocuk savcılığı ofisini görmenin mümkün olan 4 alanı olabilir (slayt): birincisi müdahale, ikincisi duruşma öncesi aşaması (“klasik alan), üçüncüsü duruşma aşaması (bu klasik alan ötesidir), ve nihayet (yeni alan gene) yürütme aşamasıdır.

Çocuk savcılığı ofisleri tarafından müdahalenin anlamı, örneğin, savcılarla okullar ve cemiyetlerle yuvarlak masa (çalışması) olabilir. Onlar belki gençlik için benzer gelişim kaygıları taşıyabilir ve birlikte mümkün olan müdahaleleri tartışabilir ya da erken reaksiyonla bu tür gelişimlerin daha da kötüleşmesini önleyebilirler. Fakat, bu tür işbirliğinin gerektirdiği farklı paydaşlıklar kendi rolleri, sınırları ve diğer rol oynayıcılara dair farkındalık; ve bilgi değiş tokuşu (alış verişi)'ne dair açık kurallar belirlemesi ve uygulanması gerekir. O mektup için güvenli sürüm, savcının görüşünü önlemediği sürece, çocukların adlarıyla isimlendirilmeyen bir mekanizma kurmaktır. Savcılık ofisinin diğer “önleyici” görevi okullarla işbirliği olabilir, eğer ihtiyaç varsa, örneğin, okul polis müdahalesinin başlangıcından emin değilse; ya da belli eylemin yasallığı konusunda (örneğin, çocukların internette oyun indirmeleri yasal mıdır; zorbalık suç mudur, vs), savcı okullar için bir tür 'yasal danışman' gibi davranabilir. Bu çizgide, bir kez partnerimizle okullar için bir rehber

*

Bu savunma konu edilen araştırma Çocuklar için Adalet Projesi kapsamında yürütülmüştür ve proje paydaşlarının geri bildirimleri neticesinde son halini alacaktır. Dolayısıyla, sunum içeriği araştırmacının kendi görüşlerini yansıtmakta olup, proje paydaşlarının resmi görüşü olarak değerlendirilmelidir.

geliştirdiğimizde—çeşitli durumlarda müdahalede yardım etme aracı olarak (örneğin, okullarda davranış vakalarında vb.).

Çocuk savcılığı bürosu duruşma öncesi (ve duruşma) aşaması her nasılsa net ve nihayetinde kısmen yetişkin savcılığı rolünden farklı olmayacaktır. Fakat, sistemde bizim desteklediğimiz/koruduğumuz ölçümler ki (aynı zamanda) kriminal yürütmeler, ek görev olarak çocuk savcılığı için de oluşabilir, özellikle; çocuk duruşma-öncesi aşamasında değerlendirmeye ihtiyaç, ya da böyle bir değerlendirmeyi başlatmak; duruşma öncesi aşamasında acil ölçümlerden yararlanmak, ya da bu tür ölçümleri başlatmaya ön ayak olmak/gerekli kılmak. İsviçre çocuk savcıları, örneğin, bu değerlendirmeleri başlatmaktan sorumludurlar ve kendileri acil ölçümleri duruşma öncesi aşamasında empoze edebiliyorlar. İsviçre daha fazlasını bir örnek olarak önerir ki orada çocuk savcısı aynı zamanda duruşma sonrası aşamasında aktiftir. Çocuk savcıları bu görevi bir sosyal hizmet uzmanı ile birlikte yerine getirir.

Savcılık bürolarının görevlerini tartışacaksa geniş bir açısını korumalıyız. Çocuk savcısı duruşma öncesi aşamasında aslında sistemde iki şeyi yapar ya da mümkün kılar -ki burada koruma ölçümleri yanibaşında/hükümle birlikte uygulanır: eylemin incelenmesi bir yanda (klasik işlev) ve çocuğun ihtiyacı olan inceleme diğer yanda (gerekip gerekmediğini tespit için mektup/hangi ölçümün kullanılması gerektiği hükmünü belirlemek). (slayt).

Çocuk savcılığı bürosunun geniş bir görünümü yukarıda tanımlandığı mümkün olan en geniş çocuk savcılığı ağını içerir (slayt). Çocuk savcısının okullarla yapması gereken şeyler olabilir, yukarıda sözü edildiği gibi müdahale alanında olma, ya da eğer okul bir suçu rapor ediyorsa. O daha fazla polis ve adli hapla çalışabilir (klasik alan, eylem incelemesi); hizmet sunucuları çocuk evleri gibi kurumlarla, ailelerle -ya da çocuk danışmanlarıyla, terapistlerle, psikologlarla, psikiyatristlerle vs. (ihtiyaçların incelenmesi / ölçümlerin uygulaması). İşte juvenil adaletin bir tipik geleceği olan disiplinlerarası alanın içine giriyoruz.

Bundan başka farklı tiplerde juvenil savcılığı bürolarını karşılaştırmada kullanılacak neler olabilir? Bir ülkenin kriminal politikalarına bakabiliriz (baskıcı; birleştirici; restorasyona özel odaklanma, Güney Afrika'da olduğu gibi, vb?); yasalardan ne kadar ayrıldığı ya da ne kadar özelleştiği, prosedürler, personel ve kurumların onayladığı; veya belli durumdaki çocuk savcılığı ofisi ve organizasyona da bakabiliriz. Karşılaştırmak istediğimiz organizasyon ve çocuk savcılığı ofisinin konumuna bakabiliriz. Ne tür profesyoneller ofiste yer almaktadırlar (jüri, sosyal hizmet uzmanları, kurban yardım sağlayıcılar, avukatlar...)? Kadro nasıl seçilmiştir, orada personel gönüllü mü çalışıyor ya da mesleki rotasyonun sonucu olarak mı, yetersizlik ya da kadro yetersizliği var mı? Aynı zamanda sorumlulukta daha çok detaylara ve savcılık bürolarının örgütlenmesine bakabiliriz (ki bunlar farklı ülkelerde oldukça farklılıklar arz etmektedir), şöyle: çocuğu sorgulamayı kim idare edecek, polis mi, savcı mı yoksa başka biri mi? Gözaltına almanın duruşma öncesini kim emredek, kim tarafından ve nerede yapılacak ve çocuğunun nerede değerlendirilmesi gerekmektedir? Yanıltma var mı, eğer varsa hangi sıklıkta ve hangi vakalarda kim tarafından uygulanacak? Ya da başka ülkelerde kabul edilmiş spesifik çocuk prosedürel haklarına bakarak değerlendirebilir ve karşılaştırabiliriz, kişiliğin özel korunması, göz altına alınmada ayırma vs.

Farklı ülkelerde ileriki konulara baktığım birkaç karşılaştırmalı slayt sunacağım: yer, yerleştirme, çocuk savcılığı bürosu personeli grupları. Hollanda'da yetişkin savcılığı büromuz var ve aynı bina içinde çocuk savcılarını bulabilirsiniz (belli uzmanlaşma, fakat iş rotasyonu) ve aynı yönetim altındadırlar. Sosyal hizmet çalışmaları değerlendirme ile uğraşma / yürütme

ile ya da ölçümler savcılık ofisi ile bağlantılı değil, fakat dışarıdan bağımsız servislerdir. Savcılık bürosu mahkemeden ayrılmıştır, hatta çoğunlukta yandaki kapı bir pasajla bağlanmış olsa bile. Eğer bu tür binalara bakacak olursak (örneğin Rechtbank Utrecht) bunun oldukça büyük bir bina olduğunu görürüz, Ankara'daki Adliye Sarayının benzeridir. Bu beni (küçük ünitelere alışığım, aşağıda görebilirsiniz) çocukların bu tür büyük binalarda yollarını nasıl bulacakları hususunda kaygılanmaya yöneltti. Almanya'da, biraz daha küçük görünüyor: bir (yetişkin) savcılık büromuz var ki o savcılar aynı zamanda çocuk vakalarını da görüyorlar (özelleşmişler, fakat iş rotasyonu) onlar başka binada oturuyorlar. İsviçre'de, çocuk savcılığı büromuz var bağlantılı olarak çocuk savcıları oldukça özelleştirilmiştir (iş rotasyonu yoktur), bu ofiste sosyal hizmet uzmanlarımız var ve ayrı yönetimimiz var. Yetişkin savcılığı normal olarak diğer binadadır, bazen aynı bina fakat girişleri farklı (çocukların kanunlarla çatışmaya düşmüş yetişkinlerle karşılaşmalarını önlemek için). Örgütsel üniteler / binalar sıklıkla bağlantılı olarak küçüktür, aynı zamanda bölgesel örgütlerle ilintili bürolardır. Rolü halihazırda uluslararası sosyal hizmet uzmanları yukarıda tanımlamışlardır (duruşma-öncesi aşamada değerlendirme yapmak, duruşma-sonrası aşamada yürütme (infaz) tedbirleri ve yaptırımları değerlendirme; çocuk için istikrar ve devamlılığı garanti altına almak için çoğunlukla aynı görevler aynı çocuk için aynı kişi tarafından yerine getirilmektedir). Onlar aynı zamanda çok önemli bir koordine işleve sahipler çünkü onlar aynı zamanda vaka yöneticisi olarak faaliyet gösteriyorlar ve belli vakalar için bilgi-merkezi (ölçümler/yaptırımlara dair). Nihayet Güney Afrika'ya baktım. Güney Afrika 1994 yılında ırkçılığın üstesinden geldi ve demokratik devlet oldu. Başkan Mandela'nın kendisi juvenil adaletini reform fikrine zorladı ve reform güçlü çocuk hakları hareketi tarafından desteklendi. Bu ilerleyici Çocuk Adaleti Anlaşması'na yöneltti ki, diğerlerinin karşıtıdır, "tek yerden sağlanan çocuk adalet merkezleri" olarak adlandırılan düşünceyi içermekteydi, ki bu mahkemeleri, çocuk savcılıklarını, sosyal hizmet uzmanı, eğlence sağlayıcıları, polis ve avukatları tek çatı altında birleştirebiliyordu. Benzer uygulamalar Almanya'da bulunabilir. Bu tür birleştirici yaklaşımlar çocuklar için çeşitli "hizmetler" tek çatı altında genellikle çocuk-dostu görünüyor, çocuğun bir yerden diğerine gitmesini önler; süreçleri hazırlar; işbirlikleri içerir; yetişkinlerden ayırır ve özellikler içerir. Türkiye'de, böyle bir yaklaşım çocuk kurbanlar için hastanelerde özel çocuk ünitesi bulunmaktadır (ÇİM) ki bu sağlık koruması ve değerlendirmeyi birleştirmektedir.

(sadece iki dakikamız kaldı) Çocuk savcılığı bürosu gözüyle kısmen önemli olan birkaç şeye hızlıca değinmek istiyorum: Kadronun uzmanlaşması - tercihen zorunlu (birçok ülkede henüz söz konusu değil); kadronun motivasyonu – tercihen gönüllü kadro; daha çok uzmanlaşmış kadro ağları(örn. disiplinlerarası çocuk-profesyonelleri birlikleri); duruşma öncesi değerlendirme çok önemlidir; eğlence (örn. Savcı tarafından) öncelikle önerilmektedir, sadece çocuk adaleti süreçlerinin olumsuz etkilerini önlediği için değil, fakat aynı zamanda juvenil adaletinin iş yükünü sınırladığı ve işlemlerin hızlanmasını sağladığı için de.

Sonuç olarak, çocuk savcılığı bürosunun nasıl bir şey olabileceğine ve kalitesinin nasıl olması gerektiğine:'yetişkin savcılığının' küçük bir sürümü olarak değil, dair birazcık fikir verebildiğimi umuyorum,

- Kendi kendine yeterli bir merkez
- Gönüllü, motive olmuş, uzmanlaşmış, (interdisz) kadro
- Savcılıkta olan tahmin edilebilir belli işlevler: Değerlendirme, Destek, Eğlence, Müdahale, İcra..

Dikkatiniz (dinlediğiniz) için çok teşekkür ederim.

Çeviren: İmdat Artan Sosyal Hizmet Uzmanı

Uluslararası Çocuklar için Adalet Sempozyumu 05-07 Aralık 2012 Hilton Oteli - Ankara

Çevirenin notları: *Neden Çocuk ya da ergen-geç değil de Jüvenil (Juvenile)?*

*Juvenile ingilizcede ergen, genç, olgunlaşmamış, yetişkin olmayan, yeni yetme, çocuk kelimelerine karşılık kullanılmaktadır. 'Juvenile court' türkçeye 'çocuk mahkemesi' karşılığı olarak çevrilmekle birlikte; juvenile prosecution office (ergen-geç) savcılığı bürosu ya da jüvenil savcılığı bürosu, child prosecution office karşılığı olarak çocuk savcılığı bürosu ifadelerini kullanmayı tercih ettik. Gerçekte her ne kadar yasalarımız 18 yaş altındaki herkes çocuktur diyorsa da gerek kültürümüz ve islam inancı bülüğü çağına ermiş bir kişiyi ergen-yetişkin olarak kabul etmektedir. Dolayısı ile çocuk kavramı Türkiye'de farklı koşul, niyet ve uyuşmalara göre farklı anlamlar yüklendiğinden, evliliğin 18 yaş altı kişiyi reşit saydığından bu tanımlamayı doğru bulmadığımızı ifade etmek isteriz. Kavram kargaşaları ve anlam sorunlarına neden olan bu hususların ayrıca ve detaylı olarak ele alınması çocuk adına yapılacak çalışmaların niteliğini de etkileyecektir. Çocuk mahkemeleri yerine jüvenil ya da ergen-geç mahkemeleri ifadesinin daha anlamlı olacağı kanaatindeyiz. **İmdat Artan***